EU2022.CZ
České předsednictví v Radě Evropské unie

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY

PREVENCE SE MUSÍ VYPLATIT

EVROPSKÁ CENA PREVENCE KRIMINALITY 2022

(národní kolo)

Téma: Práce se zvlášť zranitelnou obětí kriminality

Všeobecné informace

1. Kdo/jaká instituce projekt nominuje a realizuje.

Nominuje: Krajský úřad Karlovarského kraje – manažerka prevence kriminality Realizuje:“ Dětský úsvit“, z.s.

2. Název projektu.

„Maják - cesta bezpečí“

3. Osoba odpovědná za projekt a kontaktní osoba – kontaktní údaje.

Mgr. Bc. Sonia Sudimacová, mobil: 608 656 540, e-mail: SSudimacova@seznam.cz

4. Datum zahájení projektu leden 2022

Je projekt stále ve stavu realizace? Ano, realizace projektu je plánována až do prosince 2022.

5. Kde je možné se o projektu dovědět více informací? Uveďte odkaz na webové stránky projektu či na jiné zdroje dostupné online.

Na webových stránkách "Dětský úsvit", z.s. Na Fb stránkách "Dětský úsvit", z.s. Na webových stránkách Chebského deníku Ne webových stránkách města Cheb Na Fb stránkách města Cheb Na Fb stránkách West Bohemia TV

6. Popis projektu na jednu stránku. (**max. 600 slov**)

Projekt „Maják - cesta bezpečí“ (dále jen „projekt“) byl zahájen již v roce 2021. V roce 2022 realizace celoročního projektu úspěšně pokračuje. Projekt je zaměřen na děti (již od 8 let), tedy na budoucí generaci. Právě ony jsou a budou dalšími nositeli a šiřiteli hodnot, které rozhodnou o podobě a charakteru

společnosti. Zdravá společnost potřebuje zdravé hodnoty, odvážné a autonomní jedince.
Hodnoty jako je vzájemná spolupráce, sounáležitost, pomoc, empatie, ale i odvaha, čestnost, tolerance, respekt a úcta. Takové jsou v rámci projektu dětem vštěpovány a předávány. Děti jsou partnery (participační práva dětí), učí se znát a uplatňovat svá práva, neboť jsou těmi nejzranitelnějšími. Rovněž je zvyšováno jejich právní povědomí.
Základní tezí je neubližovat sobě, ani druhým, umět správně čelit bezpráví, bránit a chránit sám sebe i druhé a umět se zastat bezbranných.

Cílovou skupinou projektu jsou **děti**:
- vyrůstající v náhradní rodinné péči, pěstounské péči
- v ústavní péči
- ohrožené sociálně patologickým/rizikovým prostředím
- jejichž rodiče spáchali trestný čin
- jejichž rodiče jsou/byli/budou ve výkonu trestu
- se syndromem CAN
- s PAS

Děti patří mezi zvlášť zranitelnou oběť (dále jen „ZZO“). Nedokáží se samy bránit a chránit, potřebují pomoc zejména včasnou, která je ještě stačí ochránit před zhoubnou nezvratnou destrukcí. V této rovině se jedná o odsouzení hodné trestné činy, proti nimž musí rozhodným způsobem bojovat nejrůznější autority prostřednictvím odpovídajících preventivních a trestních opatření. Ke komerčnímu zneužívání dětí a tedy i k ničení lidské důstojnosti dítěte, se dále vztahují nebo mohou vztahovat trestné činy jako pohlavní zneužívání v závislosti, pohlavní zneužívání, ohrožování mravnosti, ohrožování mravní výchovy mládeže, kuplířství, omezování osobní svobody, ublížení na zdraví, obchodování s lidmi, únos, znásilnění.
Mnoho děti /ZZO navíc vykazuje známky raného traumatu, které je nezpracované.
Právě proto je velmi důležitá **včasná identifikace** potencionální oběti a **včasná pomoc oběti.**

Pracovníci „Dětský úsvit“, z.s. (dále jen „spolek“) velmi úzce spolupracují s OSPOD, kurátory, opatrovníky, jsou členy Týmu pro mládež města Cheb, účastní se konzultací, případových konferencí a spolupracují s dalšími subjekty, prostřednictvím kterých uplatňují multioborovou spolupráci.
V přesahu však spolek pracuje s celou rodinou, neboť kromě **sociálně – právní ochrany** (zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně - právní ochraně dětí) poskytuje i **odborné sociální poradenství**. Spolek má odborné služby jak pro děti, tak pro dospělé jedince/ rodiče.

Spolek dále také šíří právní povědomí, provádí osvětovou činnost směrem k veřejnosti (zvyšování důvěry při vyhledávání pomoci), pořádá přednáškovou činnost, setkává se

s veřejností, zpracovává a šíří vlastní edukačně - osvětové publikace, které se zaměřují na děti i dospělé.

Obětem, které jsou zároveň i v roli svědků a je pro ně mnohdy velmi obtížné a stresující se s danou situací vyrovnat a navíc se často neorientují ve svých právech, nemají právní povědomí, spolek poskytuje emoční, psychickou, informační a sociální pomoc a podporu. Nabízí ji ve formě tzv. „doprovázení“. Je nápomocen i při jednání se státními institucemi, OČTŘ a doporučuje odborné služby.

Od října 2022 spolek plánuje **vznik svépomocné skupiny**.

Projekt je inovativní v zapojení dětí – účastníků projektu jako jeho spolutvůrců. **„Strážci Majáku“**, jsou „vyškoleni“ právě k tomu, aby v případě potřeby uměli sami včas zasáhnout, pokud někdo z jejich vrstevníků/spolužáků, či okolí vykazuje známky oběti a aby uměli vyhledat včas pomoc, věděli kam a na koho se obrátit například v oblasti oznámení protiprávní činnosti.
Dle zkušeností spolku je možné tímto účinně předcházet vzniku viktimizace/ reviktimizace. Toto téma je velice závažné a dle zkušeností a poznatků - opomíjené, podceňované.
Z tohoto důvodu je v projektu pozornost věnována nejen následkům, ale i příčinám. Dochází ke snaze o předcházení transgeneračního přenosu.

Spolek pracuje nejen s obětí, ale i s pachatelem, agresorem prostřednictvím nejrůznějších forem, které spolek shledává jako účinnými nástroji (Facilitativní mediace, rodinné konference, narativní techniky, terapie, asistované kontakty).

V roce 2022 byl projekt rozšířen o další nadstavbu a doplněn dalšími „kooperující“ podprogramy, stěžejní však nadále zůstává multioborová spolupráce.
<u>V nabídce jsou skupinové i individuální aktivity:</u>
- kombinace různých terapeutických přístupů (arteterapie, muzikoterapie, ergoterapie ponyterapie…)
- poskytování emoční a psychosociální podpory
- akcentace na pozitivní prožitek, zážitek (zážitková pedagogika, sociální divadlo, narativní techniky)
- rozvojové a tvůrčí aktivity
- osvětová činnost, šíření právního povědomí
- autorský komiks a publikace
- videoprezentace
- přednášky, besedy
- vzdělávací programy
- zprostředkování další odborné pomoci (psycholog, psychiatr, advokát…)
- multioborová spolupráce

EU2022.CZ
České předsednictví v Radě Evropské unie

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY

PREVENCE SE MUSÍ VYPLATIT

I. Projekt by měl být zaměřen na prevenci/snížení kriminality či na zvyšování pocitu bezpečí v rámci daného tématu.

7. Jaké mechanismy z níže uvedených, přispívající k prevenci kriminality a/nebo ke snížení kriminality a zvyšování pocitu bezpečí jsou v rámci projektu aplikovány?

☐ Vytváření a udržování normativních překážek zabraňujících páchání trestné činnosti

☐ Snižování motivace k páchání trestné činnosti formou odstranění nebo omezení sociálních či individuálních příčin a procesů, které vedou ke kriminalitě (např.: sociální a finanční podpora pro znevýhodněné, sociálně slabé rodiny)

☐ Odrazování případných pachatelů od páchání trestné činnosti prostřednictvím hrozby trestu

☐Překažení trestné činnosti (např.: zvýšení policejních hlídek v rizikových oblastech)

☐ Ochrana zranitelných cílů pomocí snižování příležitostí a ztížením páchání trestné činnosti (např.: umisťování zámků a kamer)

☐ Snižování škodlivých dopadů trestné činnosti (např.: iniciativy na znovuzískání ukradeného zboží apod.)

☐ Snižování zisků z trestné činnosti (např.: restorativní programy)

☐ Paralyzace pachatelů tím, že je jim odepřena možnost dalšího páchání trestné činnosti (např.: uvěznění klíčových členů gangu atd.)

☐ Povzbuzování pachatelů k upuštění od dalšího páchání trestné činnosti, rehabilitace recidivistů tak, aby se navrátili zpět do běžného života (např.: rehabilitační programy ve věznicích)

Popište, jak byly výše uvedené mechanismy použity **(max. 300 slov)**

Kromě sociální podpory nabízí spolek rovněž podporu finanční/materiální:

- proplácení letních, či příměstských táborů
- programy a aktivity spolku jsou zcela zdarma
- rodinám bývají darovávány pro děti domů hry, pomůcky, stavebnice, knížky, oblečení
- pro rodiny v nouzi nákup a dovoz potřebných potravin
- zdarma kompletní vybavení pro miminko + kočárek apod. pro nastávající nezletilé matky v tíživé situaci

II. Projekt by měl být průběžně hodnocen a měl by postupně dosáhnout většiny svých cílů. Více informací o evaluaci (dostupné pouze v AJ) zde

8. Proč projekt vznikl? Jaký(-é) problém(-y) měl vyřešit? Proběhla před zahájením projektu předběžná analýza stávajícího stavu? Kdo a jak ji provedl? Jaká data byla využita? Jakým způsobem tato analýza přispěla ke vzniku projektu? **(max. 150 slov)**

Projekt vznik již v roce 2021 na základě osobních zkušeností spolku, poznatků z praxe včetně intenzivních širokých diskuzí s oborníky a lidmi z justice. Dotázané subjekty se aktivně připojily a staly se spolupracujícími subjekty.

Před jeho vznikem byly zjišťovány informace typu:
- jaké je postavení obětí, obětí/svědků
- kdo a jak s nimi pracuje
- jaký typ služeb a způsob pomoci je jim nabízen
- znají oběti svá práva?

Z úvodního zjištění vyplynulo, že daný stav není příliš utěšený a že podobný typ projektu je zapotřebí.

Výzkum byl kvalitativní. Využíval a kombinoval metody logické i empirické. Metody byly použity v nenásilné a přirozené podobě - ve formě narativních rozhovorů. Dále byly použity dotazníky s otevřenými otázkami.

Výzkum se opíral o:
- párové metody, mezi něž patří abstrakce (teze z odborné literatury, zákony, judikatura)
- konkretizace (přímé zkušenosti v podobě kazuistik)
- dedukce x indukce
- analýzy (detailnější popis jednotlivých příběhů)
- syntézu (shrnutí poznatků z daných příběhů)

Zdrojem primárního získávání dat jsou vlastní zkušenosti spolku z praxe.

Vedoucí spolku působí na pozici sociálního pracovníka, facilitátora, mediátora, konzultanta, je autorkou edukačně-osvětových publikací, preventivně-zážitkových programů, lektorkou vzdělávacích programů atd.

Úspěšně absolvovala státní závěrečné zkoušky z trestního práva v oblasti dokazování v trestním řízení, je přísedící senátu u Okresního soudu v Chebu a její odbornost pomáhá v šíření právního povědomí.

Nosné jsou však zejména příběhy samotných dětí/obětí. Tedy případové kazuistiky. Významným zdrojem informací jsou poznatky z narativních rozhovorů.

9. Jaké byly hlavní cíle projektu? Pokud je to relevantní, uveďte, které z těchto cílů byly hlavní a které vedlejší. **(max. 150 slov)**

Hlavní cíle:
Efektivní, včasná pomoc a ochrana obětí/zvlášť zranitelných obětí.
Eliminace vzniku viktimizace/reviktimizace.
Zvyšování právního povědomí a jeho účinné uplatňování v praxi.

Vedlejší cíle:
Rozpoznání rizik a hrozeb.
Eliminace predelikventního a delikventního chování.
Respektování práv svých i druhých, nevolit cestu agrese a násilí.
Eliminovat transgenerační přenos.
Prohlubování morálního vědomí, zvnitřnění si etických hodnot a principů.

10. Byla do projektového řízení zapracována procesní evaluace – hodnocení postupů během projektu? Kdo tato hodnocení prováděl (interní/externí týmy) a s jakými výsledky? Jaká kritéria hodnocení byla formulována? V jaké fázi se projekt nachází nyní a jak byly hodnoceny jeho jednotlivé fáze? Byly na základě takového hodnocení provedeny nějaké změny? **(max. 300 slov)**

Ano a to pravidelnou formou monitoringu (tj. sběrem dat, pozorováním, rozhovory s účastníky - jak dětmi, tak lektory), analyzováním efektivity a přínosu zvolených postupů x naplňování potřeb účastníků, pravidelným sdílením poznatků na poradách týmu/multitýmu, probírání kazuistik, intervize + supervize, tvorba metodik.

Vyhodnocení konkrétního přínosu projektu:

A. Na úrovni jednotlivých účastníků zapojených do projektu: zpětná vazba, diskuze, dotazníky

(přínos, poznatky, efektivita; výstup – získání aktivně působících „Strážců Majáku“)

B. Na úrovni týmu Dětského úsvitu: zpětná vazba, sdílení poznatků, přínosu, diskuze v multitýmu, analýza SWOT – vyhodnocení zda se dané cíle podařilo/nepodařilo naplnit, v jaké míře a proč

C. Na úrovni všech zainteresovaných subjektů: zpětná vazba, sdílení poznatků, přínosu, diskuze v multitýmu, analýza SWOT – vyhodnocení zda se dané cíle podařilo/nepodařilo naplnit, v jaké míře a proč

D. Na úrovni diskuse s veřejností: sběr dat = získání zpětné vazby, podněty, připomínky, sdílené zkušenosti

Výstup → zefektivnění a volení nových, inovativních přístupů k dané problematice, vytvoření účinných metodik

Za účelem mapování a analýzy rizik, jak potencionálních, tak reálných jsou vytvořeny speciální dotazníky.

Výstupy z projektu budou, stejně jako minulý rok, prezentovány transparentně ve výsledné analýze, která bude veřejně přístupná ať již prostřednictvím facebookových stránek spolku či webových stránek, videoprezentace a také bude uvedena v občasníku spolku.

11. Bylo do projektového řízení zapracováno hodnocení výsledku[1] či dopadu[2]? Kdo toto hodnocení provedl (interní/externí tým), jaká data a metody byly využity a s jakým výsledkem? Jaká kritéria hodnocení byla formulována? **(max. 300 slov)**

Hodnocení provádí interní tým spolku ve spolupráci a v součinnosti s lektory a účastníky.

Konečné hodnocení zpracovává koordinátor projektu.

Kritéria hodnocení spočívají v míře splnění vizí a cílů. Přínos projektu a jeho efektivitu lze hodnotit prostřednictvím účastníků (strukturované dotazníky, otevřené otázky, rozhovory, ověřování si získaných poznatků a dovedností: testy, kazuistiky, tj. otázky:

[1] Evaluace výsledku: Měří přímý účinek (tj. rozsah změn) projektu na cílovou skupinu, populaci nebo geografickou oblast. Informace získané při vyhodnocení výsledku určují, na jaké úrovni byly cíle dosaženy.

[2] Evaluace dopadů: Měří dlouhodobé účinky projektu na cílovou skupinu a nepřímé účinky na širší komunitu. Informace získané z posouzení dopadů určují, na jaké úrovni byly dosaženy hlavní cíle projektu.

"Jak byste řešili tento případ? Co byste dotyčnému poradili? Kde a v čem vnímáte největší možná rizika? Atd.")

Spolek rovněž zjišťuje nápady a postřehy u lektorů i spolupracujících subjektů - co se líbilo; co bylo důležité; co by se mělo zlepšit, změnit, co chybělo…

Příklad z praxe: Děti, aktivní účastníci projektu, realizátory projektu překvapily svými nápady, když se samy ujaly inciativy a jako „Strážci Majáku" je vyzvaly, zda by jim nepomohli ve školách i s besedami, které by rády realizovaly pro své spolužáky a propagačními letáčky. Nyní, ve spolupráci s realizátory projektu, děti předkládají své náměty ve formě textů do komiksu, který je připravován. Bude sloužit dětem a bude volně distribuován. Komiks viz příloha.

III. Projekt by měl být (v rámci možností) inovativní a využívat nové metody a přístupy.

12. V čem jsou metody a postupy projektu inovativní? **(max. 150 slov)**

Spolek pracuje s tím, že se podařilo pojmout danou problematiku efektivně a komplexně. Kombinujeme vhodně přístupy a metody, pojímá je uceleně a ve vzájemné provázanosti. Děti/ZZO je vnímána i v jiné perspektivě, tj. nejen jako oběť TČ, ale je jí dán prostor a čas pro seberegeneraci, je jí zde nabídnuta možnost být „ aktivním aktérem", převzít novou roli - být tím, **kdo se z oběti stává „Strážcem Majáku**" a svojí zkušenost „přetavuje" **do ochrany nejen sebe sama**, ale i druhých. Stává se tak inspirujícím příkladem.

Je předpoklad, že toto je efektivní prevence před viktimazací/reviktimizací.

Zároveň to posiluje a **naplňuje poselství důvěryhodnosti a efektivity pomoci** - oběť se dokázala nejen vymanit z této role, ale sama se stává silnější = je tou, kdo chrání, staví se účinně proti bezpráví a ukazuje svým příkladem cestu jiným.
Toto platí i pro agresora. I on se může stát „Strážcem Majáku" a místo bezpráví být obráncem a zastáncem práv.

Kromě výše zmíněného nejen dětský obětem, ale i dalším (zejména pokud jde o oběť/svědka) spolek nabízí:
- zprostředkování další odborné pomoci včetně sjednání termínů (např. psycholog, psychiatr)
- doprovod na sezení s odborníky, ale i na jednání s úřady/ institucemi
- sjednání právní pomoci

IV. Projekt by měl (v rámci možností) podporovat partnerskou spolupráci mezi relevantními subjekty.

13. Kteří partneři se podíleli na realizaci projektu a v čem spočívala jejich činnost? **(max. 200 slov)**

Probační a mediační služba Cheb, poradna pro oběti TČ. Do poradny doházejí oběti TČ. Dle sdělení pracovníka PMS Cheb se jedná často o TČ neplacení výživného, což se podepisuje nejvíce škodlivě na dětech (socioekonomické hledisko, nenaplňování potřeb dítěte, problematická ochrana jeho nejlepšího zájmu apod.). Poradna obětem TČ doporučuje služby spolku jako možnou formu pomoci a podpory.

+ **další zapojené subjekty:**

A. Aktivní účast v projektu, lektorování programů: Krajské ředitelství policie Karlovarského kraje, Oddělení tisku a prevence, Okresní státní zastupitelství v Chebu, Městská policie v Chebu, Odbor sociálních věcí a zdravotnictví Městského úřadu Cheb (OSPOD) - kurátor pro děti a mladistvé, Diecézní charita Plzeň - pobočka Cheb, Středisko výchovné péče, školy a školská zařízení
B. Zapojené subjekty, kteří doporučují i případné účastníky: OSPOD, Okresní soud v Chebu, Domov pro osoby se zdravotním postižením Vilík, Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež „Pohoda“, Světlo Kadaň z.s. a další subjekty, které projeví zájem o spolupráci (dětské domovy, NNO , PPP, školy apod.).

V. Projekt by měl být přenositelný do dalších regionů či členských států EU.

14. Jak je projekt financován a kým? **(max. 150 slov)**

Projekt byl finančně výrazně podpořen Krajským úřadem Karlovarského kraje.

Celkový roční rozpočet: 170 000 Kč

Krajský úřad přispěl částkou: 150 000 Kč

Zbylé finance: 20 000 Kč (sponzoři, vlastní činnost realizátora)

15. Jaké byly náklady projektu ve smyslu finančním, materiálovém a lidských zdrojů? **(max. 150 slov)**

Rozpočet: 170 000 Kč/rok.

Osobní náklady: 110 000 Kč.

Materiálové a provozní náklady: 50 000 Kč (pronájem lektorské místnosti, realizace ponyterapie, materiál pro přímou práci s dětmi, ilustrace komiksu, tisk publikací ad.)

Ostatní: 10 000 Kč.

Lidské zdroje: Tým spolku + externí lektoři ze spolupracujících subjektů.

Na projektu se podílí dohromady 10 osob, z toho 4 v rámci celoročního zajištění, ostatní na DPP, nebo jako OSVČ.

16. Byla provedena analýza nákladů a výnosů? Pokud ano, popište ji (uveďte, jak a kým byla provedena, jaké byly její výsledky apod.). **(max. 150 slov)**

V tuto chvíli není analýza konečná. Spolek vychází z daného rozpočtu a jednotlivé aktivity jsou naplánovány tak, aby byl rozpočet dodržen.

Analýzu bude provádět realizátor projektu.

17. Je potřeba projekt nějak upravit, aby bylo možné jeho úspěšné přenesení do dalšího regionu či členského státu EU?

Koncepci lze přenést. Určitá specifika lze přizpůsobit tak, aby odpovídala lépe nějaké konkrétní, dané praxi či výzvě.

18. Má realizace projektu v jiném regionu či členském státě EU smysl? Uveďte důvody.

Ano, má. Oběti (zejména ty dětské) nežijí pouze zde v Karlovarském kraji. Včasná efektivní pomoc je potřebná. Je třeba nadále vyvíjet úsilí a hledat nové cesty.

Uveďte krátký popis projektu (abstrakt) **(max. 150 slov)**

Projekt „Maják – cesta bezpečí“ spolku „Dětský úsvit“ reaguje na aktuální tíživá témata, která s sebou dnešní doba přináší. Přibývá tzv. „ztracených“ dětí, které složitě nacházejí samy sebe, obtížně hledají své bezpečné místo ve světě, cítí se osamělé, ztracené. Není-li nikdo včas nablízku s pomocnou rukou, tlumí svůj pocit deprivace v různých destruktivních náhražkách - alkohol, drogy a jiné závislost, jen aby „ zaujaly“. Mohou „přetavit“ pocit bezmoci do podoby, která je nebezpečná – násilí, extremismus, vandalství… To je cesta, kdy se z oběti rodí agresor.
Pokud tyto děti nejsou identifikovány včas, ztratí důvěru v systém a ve společnost, pak žijí ve světě „bez ozvěny“ a nakonec otupí natolik, že už na ně žádné apely nepůsobí.

Projekt „Maják-cesta bezpečí“ se snaží na tyto výzvy doby reagovat a to včas.

Snaží se tyto děti oslovit, říci jim, že „v tom nejsou samy“. Snaží se, aby věděly, že vždycky mají šanci, možnosti, že změna je možná, že někomu na nich záleží. Snaží se jim předat včas „správný kompas“ hodnot, motivů, postojů a vzorů pro správná rozhodnutí.

Projekt „Maják – cesta bezpečí“ byl pilotně realizován v roce 2021 a v roce 2022 úspěšně pokračuje.

Do projektu se v roce 2021 zapojilo 26 dětí. Celkem 12 z nich se stalo úspěšnými „Strážci Majáku“.

V tomto roce tyto děti pokračují společně dále v projektu, jsou skutečnými „ nositeli“ štafety a působí pozitivně i mezi svými vrstevníky. Do programu přivedly i další děti, které pomoc potřebují.

Projekt má tu výhodu, že je otevřený a celoroční, vstup je tak umožněn každému a kdykoliv.

Z různých odborných studií posledních desetiletí vyplývá, že s účinnou prevencí kriminality je potřeba začít již u dětí ve věkové kategorii 8-10 let.